

Streszczenie

W pracy pokazano specyfikę przedsięwzięć rewitalizacyjnych, aktualne tendencje oraz ich złożoność przekładającą się na koszty. Specyfiką terenów poeksploatacyjnych jest to, że z jednej strony mogą być zagrożeniem dla środowiska, a z drugiej – posiadać znaczący potencjał dla dalszego rozwoju. Coraz częściej gminy i inwestorzy dostrzegają te możliwości, niemniej jednak niekiedy chęci hamowane są przeszkodami przede wszystkim natury formalno-prawnej (np. struktura własności, decyzje planistyczne) lub brakiem wystarczających środków na realizację przedsięwzięć. Odpowiednie zorganizowanie przedsięwzięcia rewitalizacyjnego dzięki zaangażowaniu różnych partnerów i ich możliwości finansowych oraz przy wsparciu władz terytorialnych, w gestii których są różne instrumenty, umożliwi realizację nawet bardzo złożonych koncepcji. W związku z powyższym opracowano organizacyjno-finansowe modele rewitalizacji. Podstawą ich opracowania były:

- analiza przepisów prawa regulujących proces rekultywacji i zagospodarowania z uwzględnieniem ochrony dziedzictwa górniczego;
- analiza krajowych przykładów rewitalizacji ze szczególnym uwzględnieniem form organizacyjnych, źródeł finansowania i uzyskanych efektów (zwałowisko zewnętrzne przy Odkrywce Bełchatów, Odkrywka Józwin IIA, KWK Nowa Ruda, KWK Kleofas oraz Szlak Zabytków Techniki Województwa Śląskiego);
- analiza systemowych rozwiązań w organizowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych w skali regionalnej lub krajowej sprawdzonych w europejskich regionach górniczych (Nord-Pas de Calais we Francji, Zagłębie Ruhry i Zagłębie Łużyckie w Niemczech oraz brytyjskie i hiszpańskie zagłębia wydobywcze);
- identyfikacja finansowych i formalno-prawnych instrumentów wsparcia możliwych do wykorzystania w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych.

Zaproponowane modele zawierają rozwiązania w zakresie organizowania i finansowania procesu rewitalizacji. Odnoszą się do polskich uwarunkowań, ale uwzględniają doświad-

czenia krajów Europy Zachodniej, gdzie rewitalizacja regionów przemysłowych przeprowadzona została z powodzeniem na dużą skalę. Szczególną uwagę poświęcono formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Zakłada się bowiem, że będzie ona zajmować kluczowe miejsce w modelach rewitalizacji. Modele znaleźć mogą zastosowanie w przypadku rewitalizacji:

- kopalń sukcesywnie likwidowanych i poddawanych rekultywacji, a następnie zagospodarowaniu;
- obszarów pogórnich eksploatowanych przed laty i pozostawionych bez rekultywacji i zagospodarowania;
- regionów górniczych, gdzie górnictwo było lub jest dominującym sektorem gospodarki.

Summary

The dissertation describes the specific nature of revitalisation activities, current approaches to revitalisation and the complexity of these activities reflected through their costs. The uniqueness of post-mining areas is related on the one hand to the fact that they may pose a threat to the environment and on the other that they have considerable potential for further development. More and more often, local governments and investors learn to appreciate this potential, but they are sometimes limited in what they can do because of formal and legal barriers (e.g. ownership structure, planning decisions) or lack of sufficient sources of funding for the implementation of projects. By engaging a variety of partners and their financial capabilities, and by having the support of local authorities, even the most complex reclamation works can be carried out. This then is the background to the formulation of the organisational and financial models of revitalisation presented in this work. The models were developed on the basis of:

- Analysis of laws and regulations governing the process of reclamation and redevelopment and taking into account the preservation of mining heritage.
- Analysis of local examples of revitalisation projects with particular emphasis on their organizational setup, sources of funding and effects (external overburden dump adjacent to the Belchatów Lignite Surface Mine, Józwin IIA Lignite Surface Mine, Nowa Ruda Hard Coal Mine, Kleofas Hard Coal Mine and the Industrial Monuments Route of the Upper Silesia Region).
- Analysis of systemic solutions for organising revitalisation projects on the regional and national level which have been successfully tested in European mining regions (Nord-Pas de Calais in France, Ruhr Area, Lusatian Basin as well as British and Spanish mining basins).
- Identification of instruments of financial and legal support which can be used in revitalisation projects.

The proposed models include solutions for organising and financing the revitalisation process. They reflect conditions specific to Poland, but also experiences from Western Europe, where revitalisation of post-industrial regions has been successfully carried out on a large scale. The dissertation focuses particular attention on the public-private partnership approach, for the expectation is that it will play a key role in future revitalisation projects. The models of organisational and financial cooperation may be applied in the case of revitalisation:

- Mines which have been shut down and have subsequently undergone reclamation, followed by land redevelopment.
- Former mining areas where industrial activity has long stopped and which have not been reclaimed or redeveloped in any way.
- Industrial regions where mining was or is the dominant sector of the economy.